

Barne- og familiedepartementet - BFD

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 07.01.2005
Deres dato: 2005/000073 KiBer 772
Vår ref.:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Kirstin Bergem

330.00

200464169

- 171

Høringsutkast om ny barnehagelov

Sørlandet kompetansesenter har landsdekkende ansvar for fagområdet tidlig stimulering av barn med funksjonsnedsettelse fra 0-5 år. Innsatsen skal bidra til at det enkelte barnet får et forbedret tilbud og bedre læringsbetingelser. Sørlandet kompetansesenter er en del av det statlige spesialpedagogiske støttesystemet. Avdelingen vår for tidlig pedagogisk innsats skal bistå kommuner og fylkeskommuner i hele landet på området tidlig intervensjon og stimulering ved å:

- Utvikle, innhente, systematisere og spre kompetanse
- Samarbeide med tilsvarende fagmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt og på tvers av fagsektorer og forvaltningsnivåer
- Ha et særlig faglig fokus på de muligheter som ligger i pedagogiske tiltak og de konsekvenser dette bør få for planlegging av barnets opplæring/utdanning/utvikling
- Bidra til innovative prosjekter i kommuner og fylkeskommuner
- Yte systemrettede tjenester mot nettverk og tjenesteytere i kommuner og fylkeskommuner

Vårt mål er å bidra til økt livskvalitet for barnet der det bor. Vi arbeider med et klart forebyggende perspektiv for øye, fordi forskning og erfaring viser at forebygging og tidlig hjelp er med på å forhindre feilutvikling hos barn i risikozonen. Eksempler på barn i risikozonen, eller andre barn med spesielle behov, kan være barn som bor i hjem hvor de ikke får den omsorg og stimulans de trenger, Dette gjelder blant annet barn av rusmisbrukende foreldre, barn av foreldre med store psykiske vansker, for tidlig fødte barn med ulike typer fødsels- og utviklingsskader, barn med ulike tilknytningsvansker.

Forskning viser at godt tilrettelagte tiltak for minoritetsspråklige barn i barnehage har positiv innvirkning på barnas skolestart (Fra UFDs strategiplan for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004-2009).

Vi er opptatt av at barnehagene skal være viktige kompetanseinstitusjoner i forhold til inkludering og ivaretagelse av mangfoldet blant barn i dag, og vi anmoder derfor om å få status som høringsinstans i denne sammenhengen.

Vi kommenterer heretter høringsnotatet på noen punkter og vil spesielt ha fokus på det spesialpedagogiske og forebyggende aspekt.

Kap. 7 Barns og foreldres rett til medvirkning. Vi ser positivt på lovforslaget om barns og foreldres rett til medvirkning og støtter arbeidsgruppas syn på at å ta barns og foreldres medvirkning på alvor, krever nærværende og kompetente voksne som har tid og kompetanse til å være i dialog med barn.

Vi vil i den sammenheng understreke viktigheten av barneperspektivet med referanse til Per Olav Tiller (1991). Med barneperspektivet tenker vi først og fremst helt konkret på hvordan verden ser ut for barn. Det er dette som barn ser, hører, opplever og kjenner som deres virkelighet. Barneperspektivet forutsetter at personalet har evne til å tolke og forstå hva barnet gir uttrykk for i ord som i tale. (Pramling & Lindahl 2002). Det er en stor metodisk og systematisk utfordring for personalet i barnehagen og anerkjenne barnet i den tidlige fasen. En forutsetning for å imøtekomme dette perspektivet er at personalet har utviklet redskaper som kan fange opp barnets hverdagsliv og hverdagsforståelse.

Pkt. 7.3.4 Forslag til lovtekst. Vi støtter forslaget om å opprettholde foreldreråd og samarbeidsutvalg.

Vi vil imidlertid understreke at i spesialpedagogisk arbeid dreier mye av samarbeidet med foreldrene seg om best mulig tilrettelegging for utvikling og læring hos barnet. I dette samarbeidet er anerkjennelse av foreldrenes egne kunnskaper av vesentlig betydning. Slik vi ser det kommer kunnskapen best fram innenfor et partnerskapssamarbeid hvor ansatte i barnehagen og foreldre/foresatte tilrettelegger for og sammen med barnet. De ansattes utfordring i forhold til å jobbe i partnerskap, vil spesielt bli satt på prøve i forhold til foreldre som ikke mestrer godt nok omsorgen for sitt barn.

Pkt. 9.3 Prioritet ved opptak.

Pkt. 9.3.1 Gjeldende rett. Vi samtykker og synes det er svært positivt at departementet foreslår å bruke begrepet barn med nedsatt funksjonsevne, som er i tråd med St.meld. nr. 40 (2002-2003) "Nedbygging av funksjonshemmedes barrierer". Dagens bestemmelse bruker begrepet "barn med funksjonshemming."

Pkt. 9.3.2 Departementets vurderinger og forslag. Vi støtter departementets forslag om å videreføre den retten barn med nedsatt funksjonsevne har til prioritet ved opptak i barnehagen. Vi er også enige i at barnehagen er et av de viktigste enkelttiltakene for barn med funksjonsnedsettelse.

I St. meld. nr. 30 "Kultur for læring", kap. 10, sier departementet at god stimulering i tidlig oppvekst er viktig for læring senere i livet. Forskning tyder på at barnehagen kan bidra til å redusere de store forskjellene i læringsutbytte som skyldes sosiokulturell bakgrunn, og gi bedre skolerresultater, blant annet for barn med minoritetspråklig bakgrunn, barn med funksjonshemming og barn som står i fare for å utvikle lese- og skrivevansker. Det er imidlertid akseptert at mange barn med nedsatt funksjonsevne vil ha større behov for støtte i forhold til ulike stimuleringstiltak enn barn som ikke har nedsatt funksjonsevne.

Pkt. 11.1 Generelt om personalet. Vi er enig med arbeidsgruppa i at personalets holdninger, kunnskap og kompetanse er den viktigste forutsetningen for god kvalitet i barnehagen. Kompetanse er kunnskap kombinert med evne og vilje til handling.

11.2 Styrer/daglig ledelse

11.2.6 Forslag til lovtekst. Lovforslagets formuleringer ”forsvarlig pedagogisk ledelse” er for vag. For å kunne møte utfordringene som ligger i å være pedagogisk leder, må det i den nye barnehageloven sikres at styreren har relevant faglig og pedagogisk kunnskap ved at kravet om utdanning opprettholdes. Dersom styrerens rolle er/bør være at han/hun er pedagogisk ansvarlig, kreves det kontinuitet i arbeidet og tilstedeværelse i barnehagen. Det kreves også at han/hun inspirerer sine medarbeidere til faglig og pedagogisk refleksjon til beste for barna. Styreren spiller en viktig rolle for å opprettholde kvaliteten med tanke på morgendagens barnehage. Vi sier oss enige med departementets vurdering om at styreren er viktig for det utviklings- og endringsarbeidet som hele tiden må trives.

11.3 Barnehagens øvrige personale

11.3.4 Innstilling fra arbeidsgruppen om kvalitet. Vi støtter arbeidsgruppas uttalelse om at et tilstrekkelig antall ansatte med relevant kompetanse er selve bærebjelken i barnehagens kvalitet. Tilstrekkelig antall bør spesifiseres slik at det ikke blir et vurderingsspørsmål i den enkelte kommune. Vi er også enig i at kravet til kompetanse bør styrkes med bakgrunn i barnekonvensjonens artikkel 3, foreldrenes utdanningsnivå og utdanningsnivået generelt i samfunnet.

Barnehagen gjenspeiler i dag **et mangfold** større enn noen gang i forhold til kultur og oppvekstmiljø. Vi vil også trekke fram at mangfold har langt flere dimensjoner enn det allmennpedagogiske. Spesialpedagogisk kompetanse bør ha en like naturlig plass i barnehagen. Spesialpedagogisk kompetanse bør være en del av barnehagens utviklingsarbeide.

Videre må forskriftene sentralt sikre en pedagogtettethet som ivaretar nødvendigheten av å kunne imøtekomme de ulike behovene til hvert barn og deres familie. Arealkravet pr. barn må også sikres gjennom regulering i lov/forskrifter. Barn som har spesielle behov, krever ofte spesiell tilrettelegging og mange trenger plasskrevende hjelpemidler. Mange barnehager mangler i dag muligheten til å kunne skjerme barn som har behov for det i korte eller lengre perioder i løpet av dagen.

Vi er derfor av den mening at arealnormen pr. barn i dag må bestå samtidig som det i hver barnehage bør sikres muligheter for å kunne skjerme/eventuelt tilrettelegge i mindre grupper for barn som har behov for det.

Inkludering av barn med funksjonshemming er ikke bare et arbeid for spesialpedagoger. Barn med funksjonshemninger og barn som trenger spesiell tilrettelegging har behov for pedagogisk støtte så tidlig som mulig. I departementets vurderinger og forslag er det derfor positivt å lese at barnehagens generelle forebyggende aspekt blir fremhevet som viktig:

”Tidlig hjelp er dobbelt hjelp. Et kompetent personale kan bidra til at barnets vansker kan løses i en pedagogisk sammenheng, og eventuelt i samarbeid med instanser som helsestasjon, PPT og barneverntjenesten” (kap.11.3.5).

Barnehagen står overfor en kompleks hverdag hvor både styrere og personale trenger flere redskaper og økt kunnskap i sin tilnærming til barn med spesielle behov. Etterutdanning av førskolelærere bør intensiveres å bli et krav. Måten etterutdanningen intensiveres på er viktig, Vi vil understreke at alle ansatte bør få muligheter for videreutvikling innen arbeidet.

Kompetanseoppbygging dreier seg først og fremst om å skape et miljø i den enkelte barnehage som fremmer læring og utvikling i det daglige arbeidet. I tillegg til dette vil mer organisert opplæring være et viktig tiltak. Opplæring kan skje internt på arbeidsplassen eller eksternt

Statlig spesialpedagogisk støttesystem

gjennom for eksempel prosjektarbeid. Kompetanseoppbygging bør ses som en kontinuerlig prosess som omfatter både personal- og organisasjonsutvikling.

Høgskolene som gir førskolelærerutdanning og de regionale kompetansesentrene representerer også viktige regionale fagmiljøer som kommunene og barnehagene kan dra nytte av i egen kompetanseoppbygging.

Vi ser det som viktig at kunnskap om barnehagens mangfold og inkludering også i større grad bringes inn i den pedagogiske grunnutdanningen. Elever i Finland skårer høyt på kunnskapstester i norsk og matematikk. Erfaringer fra Finland viser at:

- Lærere og foreldre har tydelige forventninger til barnas innsats
- Lærerne har høy status for sin dyktighet og faglighet.
- Lærerutdanningen er 5 årig og ligger på mastergradnivå.

Førskolelærerens kompetanse og status har betydning for barnas utvikling og læring. Den ballasten som barna får i disse årene, skal være grunnmuren i resten av deres levetid.

Vi ser det som positivt at det blir gitt muligheter og større handlingsfrihet i den enkelte kommune, men nettopp derfor er det viktig å sikre krav til kvaliteten i barnehagene både i forhold til areal pr. barn, utdanningskrav for styrer og pedagogisk personale og norm for antall barn pr. førskolelærer.

Vi støtter arbeidsgruppens uttalelse om at kvalitetskrav til barnehagene ikke først og fremst betraktes som en innskrenking av eieres frihet og handlingsrom, men fungerer som en sikring av småbarns rettigheter. Full barnehagedekning må innebære et likeverdig tilbud til alle barn uansett hvor i landet og i hvilken kommune de bor. Nasjonale krav og forskrifter når det gjelder kompetanse er nødvendig for å kunne sikre dette.

Vennlig hilsen

Jarl Formo
Leder av kompetansesenteret

For avdeling for tidlig pedagogisk innsats;

Arlene Temte Kirstin Bergem
Arlene Temte og Kirstin Bergem

Referanser:

FNs konvensjon om barns rettigheter.

Pramling, Samulesen, I og Lindal, M (2002). Et barneperspektiv. Sosialpedagogisk bibliotek.

St.meld. nr. 30 (2003- 2004) „Kultur for læring“. Om grunnutdanningen, kap.10.

St.meld. nr. 40 (2002-2003) „Nedbygging av funksjonshemmedes barrierer“.

Tiller, O.P. (1991): Barneperspektivet: Om å se og bli sett: Vårt perspektiv på barn- eller omvendt? Barn- nytt fra forskning om barn i Norden, nr. 1., Senter for barneforskning, Trondheim.

UFDs strategiplan for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004-2009.